

SIGURD
FORTÆLLER OM
GENFORENINGEN

LÆRERVEJLEDNING

FORORD

Historien om "Genforeningen" er ikke kun en historie, det er også en helt ny verden, der åbner sig. For de fleste er det svært at forestille sig, hvad det betyder, hvis ens far eller man selv bliver sendt i krig. Hvordan skal man opføre sig overfor naboer, som man før har været i krig med, men som man måske pludselig skal lære at holde sammen med? Mette og Rasmus Kongstad Welling har skrevet denne fremragende aktivitets- og opgavebog i forlængelse af min hovedbog *Sigurd fortæller om Genforeningen*, og der er mit håb, at bogen her kan danne udgangspunkt for mange vigtige snakke og hyggelige kreative timer – både hjemme og i skolen. At rumme hinanden på tværs af folkeslag, grænser eller politisk observans er en udfordring for mange, og derfor er relevansen af emnet større end nogensinde før. For hvordan skal vi lære at leve sammen med andre eller forstå andre, hvis vi ikke kender vores egen historie?

Mette og Rasmus' bog er fyldt med kreative opgaver, stof til eftertanke, udfordringer og debatoplæg. Hovedbogen *Sigurd fortæller om Genforeningen* er udkommet på Politikens Forlag, og de 16 tilhørende sange fås som sangbog og korhæfte hos forlaget Dansk Sang og på cd, som fås på sigurdsbutik.dk.

Jeg ønsker jer alle god fornøjelse med ar arbejde med dette utrolig vigtige og spændende stof!

Sigurd Barrett
København 2019.

HVAD ER GENFORENINGEN EGENTLIGT FOR NOGET?

Historien om Genforeningen kan være meget indviklet og svær at forstå. Så det er helt ok, hvis du som voksen også er lidt forvirret. Sammen med Sigurd har vi forsøgt at forklare det så enkelt som muligt, men husk, at hverken du eller dine elever behøver at kunne alle enkeltheder udenad. Det handler lige så meget om at gøre historien levende og vedkommende for nutiden.

Hvis du gerne vil have et let overblik først, kan du starte med at læse "Istedløvens odysse". Den kan du finde på side 59 i Aktivitetsbogen. Alternativt kan du læse fagteksterne, der findes i tilknytning til alle bogens opgaver.

BOGENS OPBYGNING

Aktivitetsbogen består af mere end 130 opgaver og aktiviteter og kan bruges uafhængigt af hovedbogen *Sigurd fortæller om Genforeningen*. Alle opgaver er selvinstruerende og med tilhørende fagtekst, så man kan gennemføre dem uden yderligere oplysninger.

Bogen er opbygget kronologisk og følger på den måde Sigurds hovedbog gennem otte afsnit:

- Dansk eller tysk (1830-1848) (Kapitel 1-4 i Sigurds bog)
- Treårskrigen (1848-1851) (Kapitel 5-7 i Sigurds bog)
- Mellem krigene (1851-1864) (Kapitel 8 i Sigurds bog)
- 2. Slesvigske Krig (1864) (Kapitel 9-10 i Sigurds bog)
- Nationalkamp (1864-1920) (Kapitel 10-14 i Sigurds bog)
- 1. Verdenskrig (1914-1918) (Kapitel 15 i Sigurds bog)
- Genforeningen og tiden derefter (1920-2020) (Kapitel 16-18 i Sigurds bog)
- Fortid og nutid (Kapitel 18 i Sigurds bog)

Herefter følger et efterskrift, hvor man kan læse om virkelighedens Andreas Asmussen, som er en gennemgående figur i Sigurds bog.

Se mere i "Faglig relevans i de enkelte kapitler og afsnit".

FAGTEKSTER

Til hver afsnit med tilhørende opgaver er der forklarende fagtekster, så aktiviteterne bliver sat ind i en forklarende og historisk ramme. På den måde skaber aktiviteterne sammenhæng mellem elevernes nutid og Slesvigs fortid.

Flere steder i bogen er der desuden Sigurd-citater, der også skaber en fortællende ramme og stemning. Disse er suppleret med "Vidste du det?", som er små fortællinger eller pudsige oplysninger.

MÅLGRUPPE OG SVÆRHEDSGRAD

Opgaverne er rettet primært mod elever fra 1.-5. klasse, men kan også anvendes på yngre eller ældre årgange.

Det anbefales, at man i de yngre klasser fortæller eller oplæser de tilhørende fagtekster. Fra mellemtrinnet og op kan eleverne selv læse teksterne. Svære fagord er skrevet med kursiv og/eller markeret med *. De er enten forklaret i selve teksten, andetsteds på siden samt i ordlisten bagerst i bogen

For at hjælpe med at vurdere egnethed har de fleste opgaver en angivelse af sværhedsgrad fra 1-3. Eneste undtagelser er undringsspørgsmålene (markeret med) samt forslagene til udflugter i Danmark og Slesvig (markeret med)

Nogle af de sværere opgaver kan godt løses med voksenhjælp eller ved at tilpasse til barnets alder. Flere steder er der også forslag til, hvordan man kan gøre en aktivitet sværere – se efter "Det kan du også gøre".

IKONER OG TYPOGRAFI

Ved hver opgave er der et ikon, der fortæller hvilken slags aktivitet, det er.

Opgaver, som eleverne kan lave i fællesskab med andre. Det kan for eksempel være gamle lege eller bevægelsesaktiviteter inden for en faglig ramme. Der kan også være tale om aktiviteter, hvor fællesskab og samvær er det bærende, for eksempel at arrangere sønderjysk kaffebord, lanterneoptog eller sangaften.

Her er der tale om sange fra 1800-tallet – blandt andet fædrelands- og nationalsange. Der er også nogle af Sigurds sange med fra i dag. Endelig er der også flere opgaver, der handler om at lave nye sangtekster.

Opgaver, der retter sig mod personlig stillingtagen og demokratisk dannelse. Eleverne skal blandt andet forholde sig til national identitet og grænsedragning. Hvad kan vi for eksempel i dag lære af historien om Genforeningen eller skal man altid følge regler og love?

I bogen findes både opskrifter på hverdags- og soldatermad samt lækre kager fra det sønderjyske kaffebord.

Fordybelsesopgaver, hvor eleverne skal for eksempel skal undersøge fagtekster eller foretage udregninger. Ved nogle af opgaverne er der svar bagerst i bogen.

Her skal eleverne selv skal være kreative og skabe noget. Det kan for eksempel være at lave egne nødpenge, afstemningsplakater eller nye flag.

Skriveopgaver, hvor der skal fremstilles historier, digte eller sangtekster, der handler om Danmark eller Slesvig.

Gå ud og oplev fortiden! Overalt i Danmark og Sydslesvig er der masser af krigsgrave, mindesmærke og ikke mindst museer, hvor man kan se konkrete historiske spor efter Genforeningen.

Undringsspørgsmål af etisk eller filosofisk karakter, hvor eleverne skal tænke over noget eller tale med andre om det. Se særskilt afsnit om disse.

På Klim.dk kan man finde et kopiark med opgaven i A4-format.

**Når teksten er sat op med denne typografi,
er der tale om et citat fra *Sigurd fortæller Genforeningen*.**

Der er flere kildetekster med i bogen, hvilket er markeret ved, at teksten er sat i boks som denne. Flere kilder er bearbejdede, så de er lettere at læse. Bagerst i aktivitetsbogen er der henvisning til originalteksten.

UNDRINGSSPØRGSMÅL

I bogen findes en række filosofiske eller etiske "undringsspørgsmål", der er kendetegnet ved, at der findes ikke blot et rigtigt, men mange forskellige svar på dem. Eleverne skal for eksempel tage stilling til, om sprog og national identitet er det samme, om landsoldaten var en helt eller en skurk, hvad en god kammeret er eller hvornår man er dansk.

- Sådanne spørgsmål er centrale, når historien om Genforeningen skal gøres nutidig og vedkommende for elever i dag. Arbejdet med almenmenneskelige og historiske problemstillinger er således en hjørnesteen i elevernes demokratiske dannelse.
- Undringsspørgsmålene kan anvendes i mindre diskussionsgrupper, i fælles klasse-samtaler eller på følgende måder:
- Som alternative opgaver/ekstraopgaver, hvor *måden*, der svares på, er valgfri, fx skriftligt, mundtligt, som fremlæggelse, video-/lydoptagelse, model osv.
- Som hurtige mentale afbræk eller små faglige konkurrencer: Find på tre minutter så mange eksempler eller begrundede svar som muligt.
- Hurtige øvelser i skriftlig formulering og argumentation. Giv på fem minutter et skriftligt svar med flest mulige begrundelser.
- Sat ind i CL-strukturer som fx dobbeltcirkel eller mødet på midten, hvor eleverne udveksler svar.
- Som øvelse i at tage et standpunkt, man ikke har og argumentere for det. Dette er mere "ufarligt" ved åbne spørgsmål uden endeligt svar. Giv fx eleverne forskellige roller i en paneldiskussion.
- Lav så mange begrundelser som muligt, og tag stilling til hvilke, der er gode, og hvilke der er dårlige? Lav en prioriteret rækkefølge og hav fokus på hvilke *argumenter*, der bliver brugt i svarene. Hvad er forskellen på en påstand og en begrundelse?

Se også afsnittet "Filosofiske samtaler" i lærervejledningen til *Sigurd fortæller om H.C. Andersen*.

(Ovenstående er en bearbejdet udgave af s. 77-81 i "Højtbegavede børn i skolen", Rasmus Welling og Mette Kongstad Welling, GeGe Forlag 2018).

UNDERVISNINGSDIFFERENTIERING OG BRUG I UDSKOLINGEN

Selvom aktivitetsbogen er rettet mod 1.-5. klasse kan store dele af den kan bruges i overbygningen eller til udfordringer af højtbegavede eller fagligt stærke elever:

I de fleste bogens opgaver skal eleverne fremstille konkrete fysiske eller digitale *produkter*. Dette kan forberede eleverne til projektopgaven eller afgangsprøven i kulturfagene, hvor de netop skal anvende forskellige kulturteknikker til at fremstille produkter, der kan belyse historiske, etiske eller samfundsfaglige problemstillinger. I den sammenhæng er det afgørende, at eleverne fagligt kan begrunde de valg, de har foretaget i udarbejdelse af produktet. Hvad er sammenhængen mellem produktets udformning/indhold og den faglige baggrund? Kunne man have løst opgaven på andre måder?

På de yngre årgange kan man på samme måde stille krav til lignende begrundelser fra fagligt stærke elever.

I de fleste undringsspørgsmål er der indbygget *problemstillinger*, der er relevante at arbejde med i overbygningsfagene historie, samfundsfag og kristendomskundskab – jf. kravene til afgangsprøven. Lad eleverne bruge bogens tekst- og billedkilder til at belyse problemstillingerne og lad dem selv formulere deres egne eksempler. Se også afsnittet om undringsspørgsmål.

Endelig er bogens fagtekster af en relativ let sværhedsgrad, hvilket gør dem anvendelige til et hurtigt grundkursus i Genforeningen eller De Slesvigske Krige. Alternativt kan de bruges til sammenlignende læsning i forhold til andre fagbøgers historiesyn eller udlægning af begivenhederne.

FAGLIGE MÅL OG RELEVANS I DE ENKELTE KAPITLER OG AFSNIT

Her følger gennemgang af de forskellige kapitlers afsnit med henvisning til sidetal samt til i hvilke fag afsnittets opgaver har relevans.

Vær opmærksom på, at historie er relevant ikke blot hvor det handler om viden, men også hvor det handler scenariekompetencer og kildelæsning.

Dansk er nævnt, hvor der er tale om skriveopgaver, videoproduktioner/interviews eller læsning af kanonforfattere som H.C. Andersen og Oehlschläger, men også hvor eleverne skal arrangere begivenheder, hvilket kræver målrettet samarbejde og god kommunikation. Faget kan desuden inddrages i forhold til faglig læsning, ligesom flere opgaver egner sig til mundtlige fremlæggelser.

Undringsspørgsmålene og opgaver markeret med lægger op til elevernes personlige stillingtagen og kan derfor bruges tværfagligt i forhold til Folkeskolens Formålsparagrafs ord om, at eleverne skal forberedes til "deltagelse (..) i et samfund med frihed og folkestyre" samt udvikle "fantasi og får tillid til egne muligheder (..) for at tage stilling og handle". Flere af disse opgaver kan også bruges i samfundsfag, hvis man anvender bogen i overbygningen.

Se i øvrigt henvisninger til fagenes kompetenceområder og -mål i næste afsnit.

DANSK ELLER TYSK

Introtekst (side 11-12)

Sprog (side 12-16): Tysk, dansk, natur/teknologi, billedkunst, undringsspørgsmål.

Hvad skal der ske med Slesvig? (side 17-21): Dansk, historie, musik, billedkunst, tysk, kristendomskundskab, undringsspørgsmål.

TREÅRSKRIGEN

Introtekst (side 25-26)

Andreas' hus (side 27-29): Dansk, musik, billedkunst, historie.

Hvad spiste Andreas? (side 30-33): Madkundskab, historie, undringsspørgsmål.

En svær krig (side 34-38): Historie, natur/teknologi, håndværk og design, kristendoms-kundskab, undringsspørgsmål.

Soldaterbreve (side 39-44): Historie, dansk, billedkunst, kristendomskundskab, undringsspørgsmål.

Soldaterliv (side 45-48): Musik, historie, idræt, matematik.

MELLEM KRIGENE

Introttekst (side 49-50)

Mindesmærker og svære valg (side 51-64): Historie, idræt, billedkunst, tysk, dansk, kristendomskundskab, undringsspørgsmål.

Hertugen af Augustenborg (side 65-66): Historie, idræt.

2. SLESVIGSKE KRIG

Introttekst (side 67-69)

Soldatermad (side 70-72): Madkundskab, matematik, historie.

Stormen på Dybbøl (side 73-75): Historie, matematik, idræt.

Skader på krop og sjæl (side 76-77): Historie, idræt.

Medaljer (side 78-80): Historie, billedkunst, undringsspørgsmål.

Hvem fortæller historien (side 81): Historie, undringsspørgsmål.

NATIONALKAMP

Introttekst (side 83-84)

Farver og flag (side 85-88): Historie, billedkunst, undringsspørgsmål.

Foreninger og fællesskab (side 89-90): Historie, dansk, undringsspørgsmål.

Håndarbejde fra Slesvig (side 91-93): Billedkunst, håndværk og design.

Forsamlingshuse, Skamlingsbanken og Knivbjerg (side 94-98): Historie, dansk, billedkunst.

Sange og fællesskab (side 99-100): Musik, billedkunst.

Det sønderjyske kaffebord (side 101-107): Madkundskab, musik, dansk.

Rigtigt eller forkert (side 108-109): Historie, kristendomskundskab, undringsspørgsmål.

1. VERDENSKRIG

Introttekst (side 111)

Kammerater i krig (side 112-115): Historie, tysk, musik, kristendomskundskab, undringsspørgsmål.

Julefred (side 116-117): Historie, musik, tysk, engelsk, undringsspørgsmål.

Kæmp eller flygt (side 118-122): Historie, idræt, kristendomskundskab, undringsspørgsmål.

Mangel og rationering (side 123-124): Historie, natur/teknologi, billedkunst.

Gullaschbaroner (side 125): Madkundskab.

GENFORENINGEN OG TIDEN DEREFTER

Introttekst (side 127-129)

Plakater og penge (side 130-132): Historie, billedkunst, undringsspørgsmål.

Afstemningerne i zone 1 og zone 2 (side 133-135): Historie, dansk.

Grænser – hvem skal bestemme? (side 136-138): Historie, dansk, musik.

Mindesten for Genforeningen (side 139-140): Historie, billedkunst, dansk undringsspørgsmål.

Frimærker og julemærker: (side 141-143): Historie, billedkunst, kristendomskundskab, undringsspørgsmål.

Feriebørn og gode gerninger (side 144-145): Historie, dansk, kristendomskundskab, undringsspørgsmål.

FORTID OG NUTID

Dig selv i historien (side 148-153): Historie, billedkunst, dansk.

Dansk eller tysk i dag – identitet og mindretal (side 154-157): Historie, undringsspørgsmål.

Mindretal på dansk og tysk (side 158-162): Dansk, historie, undringsspørgsmål.

Fællesskab på tværs (side 163-164): Dansk, billedkunst, tysk.

Traditioner – det bedste fra begge lande (side 165-169): Dansk, tysk, billedkunst, madkundskab.

Hvordan skal fremtiden være? (side 170-178): Dansk, billedkunst, musik, kristendomskundskab, historie, undringsspørgsmål.

Efterskrift – virkelighedens Andreas (side 179-182): Historie, dansk, undringsspørgsmål.

MÅL OG KOMPETENCEOMRÅDER I DE ENKELTE FAG

Her følger en kort gennemgang af, hvilke bindende kompetencemål, som bogens opgaver kan hjælpe med at opfylde. Færdigheds- og vidensområder er indsat i parenteser. Gennemgangen er opdelt i primære fag og sekundære fag.

PRIMÆRE FAG

HISTORIE (EFTER 4. KLASSE)

- Kronologi og sammenhæng: Eleven kan relatere ændringer i hverdag og livsvilkår over tid til eget liv (Kronologi, Familie og fællesskaber).
- Kildearbejde: Eleven kan opnå kilder til viden om fortiden (Historiske spor, Kildeanalyse, Sprog og skriftsprog).
- Eleven kan fortælle om, hvordan mennesket er påvirket af og bruger historie (Historiske scenarier, Historisk bevidsthed).

Under Kronologi og sammenhæng skal det bemærkes at følgende kanonpunkter er med i bogen: Stormen på Dybbøl 1864, Genforeningen og FN's Verdenserklæring om menneskerettigheder.

DANSK (EFTER 4. KLASSE)

- Læsning: Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden (Forberedelse, Afkodning, Tekstforståelse).
- Fremstilling: Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale og billede i fagligt velkendte faglige situationer (Forberedelse, Fremstilling, Korrektur, Præsentation og evaluering).
- Fortolkning: Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster (Oplevelse og indlevelse, Fortolkning, Perspektivering).
- Kommunikation: Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer (Dialog, Krop og drama, Sprog og kultur, Sproglig bevidsthed).

BILLEDKUNST (EFTER 5. KLASSE)

- Billedfremstilling: Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering (Tegning og grafik, Maleri og collage, Digitale billeder).
- Billedanalyse: Eleven kan vurdere billeders anvendelse inde for forskellige kultur- og fagområder (Billedkomposition, Billedfunktion, Analyse).
- Billedkommunikation: Eleven kan udtrykke idéer og betydninger visuelt (Udstilling og formidling).

Det er oplagt, at man laver Genforeningsudstilling i forbindelse med de mange visuelle fremstillinger, som bogens opgaver indeholder.

SEKUNDÆRE FAG

TYSK (EFTER 7. KLASSE)

- Mundtlig kommunikation: Eleven kan kommunikere på tysk mundtligt om nære emner i et meget enkelt og forståeligt sprog (Lytning, Samtale, Sprogligt fokus).
- Skriftlig kommunikation: Eleven kan kommunikere på tysk skriftligt om nære emner i et meget enkelt og forståeligt sprog (Læsning).
- Kultur og samfund: Eleven kan sammenligne eksempler på tysksproget kultur og egen kultur (Kulturforståelse).

MADKUNDSKAB (EFTER 4.-7. KLASSE)

- Madlavning: Eleven kan anvende madlavningsteknikker og omsætte idéer i madlavningen (Madlavningens mål og struktur, Grundmetoder og madteknik, Smag og tilsmagning).
- Måltid og madkultur: Eleven kan fortolke måltider med forståelse for værdier, kultur og levevilkår (Måltidets komposition, Måltidkultur).

KRISTENDOMSKUNDSKAB (EFTER 3. KLASSE)

- Livsfilosofi og etik: Eleven kan udtrykke sig om den religiøse dimension ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper (Livsfilosofi, Etik, Sprog og skriftsprog).

MUSIK (EFTER 4. KLASSE)

- Musikudøvelse: Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse med bevidsthed om egen og andres rolle i musikalsk udøvelse (Sangrepertoire).
- Musikforståelse: Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik (Musikoplevelse).

IDRÆT (EFTER 5. KLASSE)

- Alsidig idrætsudøvelse: Eleven kan anvende grundlæggende, sammensatte bevægelser i idrætspraksis (Boldbasis og boldpraksis, Dans og udtryk).

HÅNDVÆRK OG DESIGN (EFTER 3.-6. KLASSE)

- Håndværk – forarbejdning: Eleven kan anvende værktøjer, redskaber og maskiner forsvarligt til forarbejdning af materialer (Håndværktøj og redskaber, Teknikker)
- Håndværk – materialer: Eleven kan forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk (Materialekendskab, Materialeforarbejdning).

I en del af de opgaver, hvor elever selv skal skabe produkter (fx valgplakater, nødpenge og flag) kan man med fordel inddrage håndværk og design, hvis andre teknikker og materialer end tegning og papir anvendes.

MATEMATIK (EFTER 4. KLASSE)

- Matematiske kompetencer: Eleven kan handle hensigtsmæssigt i situationer med matematik (Problembehandling).
- Tal og algebra: Eleven kan udvikle metoder til beregninger med naturlige tal (Tal, Regnestrategier).

NATUR/TEKNOLOGI (EFTER 4. KLASSE)

- Modellering: Eleven kan anvende forskellige modeller med stigende abstraktionsgrad (Naturen globalt og lokalt).

ENGELSK (EFTER 4. KLASSE)

- Kultur og samfund: Eleven kan sammenligne børns hverdag i engelsksprogede lande med egen hverdag (Interkulturel kontakt).